

BESLUT

2018-11-12

Dnr: 18/01926

SAKEN

Rapport, SVT1, 2018-06-02 kl. 18.00 och 19.30, inslag om en militärpilot; fråga om saklighet och beriktigande

BESLUT

Inslaget fälls. Det strider mot kravet på saklighet. Sveriges Television har inte heller följt bestämmelsen om beriktigande.

FÖRELÄGGANDE

SVT ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGET

De båda sändningarna – som var identiska till sin utformning – handlade om att en militärpilot visat sig vara vid liv efter att ha listats som död i drygt 30 år. I det så kallade löpet sa en nyhetspresentatör följande.

Han var försvunnen i 30 år. Sovjetisk spion ger sig till känna.

Inledningsvis i inslaget sa nyhetspresentatören bland annat följande.

En sovjetisk militärpilot och spion som listades som död efter att ha skjutits ned över Afghanistan under kriget på 80-talet har visat sig vara vid liv.

I bild visades samtidigt en skylt med följande text.

Störtad spion – Kan ha "återuppstått"

Därefter följde ett reportage om militärpiloten där en representant för ett ryskt militärveteranförbund intervjuades.

ANMÄLAN

Anmälan är sammanfattningsvis kritisk till att militärpiloten påstods vara en spion och ställer sig frågan var den informationen kom ifrån. Anmälan anför också att Sveriges Television (SVT) ska sända en rättelse om en felaktig uppgift förekommit i ett program.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT har getts möjlighet att yttra sig över om inslaget överensstämmer med kravet på saklighet och bestämmelsen om beriktigande och anför följande.

Saklighet

Nyheten om piloten kom ursprungligen från den franska nyhetsbyrån AFP och nådde SVT via TT. Redaktionen har en minnesbild av att uppgiften om att piloten var spion initialt fanns med i rapporteringen och under arbetet med SVT:s publicering kom ordet spion därför att användas. I efterhand har redaktionen inte kunnat fastställa varifrån uppgiften kom.

En rysktalande utrikesreporter kontaktade den ryska militärveteranorganisationen och intervjuade den representant som medverkade i inslaget. Vid intervjutillfället användes det ryska ordet ”ljotchik”, det vill säga pilot, om mannen. Eftersom benämningen spion inte bekräftades av vare sig veteranorganisationen eller andra källor skulle den inte alls ha förekommit i den slutliga versionen av påannonsern. Det var således ett misstag som gjorde att ordet spion användes om piloten i påannonsern.

I efterhand har redaktionen sökt igenom det använda källmaterialet och även sökt andra källor som kan ge stöd för uppgiften om att piloten varit spion, agent, underrättelseofficer eller liknande, men utan att finna något.

SVT beklagar att den felaktiga sakuppgiften förekom men vill framhålla att det enbart var i påannonsern som mannen benämndes som spion.

Beriktigande

Redaktionen har inte publicerat någon rättelse av den felaktiga uppgiften där det i en påannons framställdes som att en återfunnen rysk veteran var spion. Orsaken är att sakfelet uppmärksammades först drygt tre månader efter publicering vilket var en lång tid och redaktionen bedömde att en rättelse då skulle ha tappat en hel del av sin relevans för tittaren. Redaktionen försökte även finna uppdaterade uppgifter i fallet som skulle möjliggöra att ett nytt inslag där den felaktiga uppgiften i påannonsern kunde beriktigas. Tyvärr fanns det ingen ny information om mannen att finna. Piloten var anonymiserad i publiceringen vilket gjorde att redaktionen bedömde publicitetsskadan för honom som mycket liten.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas. SVT ska före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet (13 § andra stycket i sändningstillståndet).

SVT ska beriktiga uppgifter som förekommit i ett tv-program när det är befogat (5 kap. 4 § radio- och tv-lagen).

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd eller mot bestämmelsen om beriktigande på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

I inslaget benämndes den återfunna mannen som spion. SVT har i sitt yttrande anfört att det var ett misstag att använda ordet spion. Då den felaktiga uppgiften var av betydelse för framställningen strider inslaget mot kravet på saklighet.

SVT har anfört att programbolaget uppmärksammade sakfelet först drygt tre månader efter publicering. Granskningsnämnden konstaterar dock att anmälan inkom till Myndigheten för press, radio och tv den 2 juni 2018, samma dag som inslaget sändes och att en kopia av anmälan skickades till SVT för kännedom redan den 5 juni 2018. En begäran om information skickades också till SVT den 22 augusti 2018. SVT har uppgett att något beriktigande inte skett. Avsaknaden av ett sådant medför, mot bakgrund av ovanstående bedömning, att SVT handlat i strid med bestämmelsen om beriktigande i radio- och tv-lagen.

Detta beslut har fattats av Malin Bonthron, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Staffan Dopping, Malin Bergström och Bo-Erik Gyberg efter föredragning av Cecilia Smitt Meyer.

På granskningsnämndens vägnar

Malin Bonthron

Cecilia Smitt Meyer

Originalhandling med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.